

У 2005 р. у журналі "Marketing Management" Чекітан С. Дев та Дон Е. Шульц запропонували альтернативну Модель SIVA – ця модель, по суті, та ж модель "4P", тільки зі "зворотного" боку – очима покупця. У цій моделі кожному з елементів класичної формули "4P" ставиться у відповідність елемент моделі "SIVA": Solution (рішення), Information (інформація), Value (цінність), Access (доступ) [1, с. 16]. Зіставлення "4P" Джеррі Маккарті та "SIVA" Чекітана С. Дева та Дона Е. Шульца представлено у табл. 5.

Табл. 5. Порівняння елементів концепцій "4P" та "SIVA"

	Складові концепції "4P"	Складові концепції "SIVA"	
"4P"	Product (продукт)	Solution (рішення)	"SIVA"
	Price (ціна)	Value (цінність)	
	Place (дистрибуція/місце)	Access (доступ)	
	Promotion (просування)	Information (інформація)	

Джерело: складено згідно з [1, 6].

Елемент "Рішення" визначає на скільки вдало знайдено спосіб вирішення проблеми незадоволеності потреби споживача. Елемент "Інформація" дає відповідь на питання: "Чи знає споживач про наявність цього "рішення". Звідки він володіє цією інформацією? Чи достатня вона для здійснення покупки?" "Цінність" передбачає знання покупця про цінність операції: розмір витрат та вигод, які отримує внаслідок. "Доступ" – де споживач може знайти рішення? Чи легко його придбати? Комплексне використання моделі "SIVA" та "4P" дає змогу створити міцну комунікаційну систему між виробником і споживачем, яка здатна задовольняти потреби обох сторін.

Висновки та перспективи подальших досліджень: Зміна підходів до розроблення комплексу маркетингу буде відбуватись в напрямку акцентування уваги в бік споживача, створення не товарів, а цінностей та посилення комунікації між компанією та споживачем. У майбутньому саме комунікації відіграватимуть визначальну роль у розподілі сил на ринках товарів і послуг. Виходячи з цього, компаніям вже сьогодні необхідно підходити до розроблення маркетингової стратегії, основною складовою якої буде комунікаційна політика.

Література

1. Chekitan S. Schultz In the Mix: A Customer-Focused Approach Can Bring the Current Marketing Mix into the 21st Century / S. Chekitan, E. DevandDon // Marketing Management. – 2005. – № 14(1). – Pp. 16-22.
2. Lauterborn R. New Marketing Litany: 4P Passes, C-Words Take Over / R. Lauterborn // Advertising Age, October 1. – 1990. – Pp. 26.
3. Шмит Бернд. Эстетика маркетинга: Стратегия менеджмента, создания брэнда и имиджа компании : пер. с англ. / Бернд Шмит, Алекс Симонсон. – М. : Изд-во АСТ, "Транзиткнига", 2005. – 400 с.
4. Левіна М.О. Теоретичні основи комплексу маркетингу / М.О. Левіна // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – Сер.: Економіка. – К. : Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2010. – № 5. – С. 70-75.
5. Махрова Т.Н. Гуманистическая модель маркетинга / Т.Н. Махрова. – Владимир : Рос-сийская ассоциация маркетинга, – 2003, 117 с.
6. Полиенко Михаил. Комплекс маркетинга / Михаил Полиенко // Он-лайн энциклопедия маркетинга. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://marketopedia.ru/6-kompleks-marketinga.html>.

7. Осведомленность // Тематический портал "Записки маркетолога". [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/o/awareness.

8. Пан Л.В. Комплекс маркетингу та його роль в умовах комунікаційної ери маркетингу / Л.В. Пан, О.К. Абрамович // Экономика Крыма : сб. науч. тр. – 2008. – № 25. – С. 33-36.

Фомишина В.Н., Федорова Н.Е. Трансформация составляющих классического "комплекса маркетинга предприятия" в "комплекс маркетинга потребителя" в современных условиях

Рассмотрены предпосылки трансформации классического комплекса маркетинга "4P" в "комплекс маркетинга потребителя". Проведен анализ и сравнение теоретических аспектов современных концепций комплекса маркетинга с классической теорией "маркетинг микс". Выявлена необходимость в акцентировании внимания на комплексном анализе потребностей целевой аудитории как важном элементе формирования маркетинговых коммуникаций современных предприятий. Отмечены возможности синтеза элементов существующих теорий комплекса маркетинга для достижения максимального взаимного удовлетворения потребностей производителей и потребителей.

Ключевые слова: комплекс маркетинга, потребитель, товар, коммуникации.

Fomishyna V.M., Fedorova N.E. The Transformation of the Classical "Enterprise Marketing Mix" to "Consumer Marketing Mix" in Modern Conditions

The prerequisites of transformation of classical marketing mix "4R" to "consumer marketing mix" are described. The analysis and comparison of the theoretical aspects of the marketing mix and modern concepts of classical "marketing mix" are presented. The need to focus on the complex analysis of needs of the target audience as an important element of marketing communications of modern enterprises is revealed. The possibility of elements synthesis of existing theories of the marketing mix to maximize mutual satisfaction of producers and consumers is emphasised.

Key words: marketing mix, consumer, goods, communications.

УДК 336.71

Аспір. О.І. Щуревич¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

МАКРОПРУДЕНЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД У СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Визначено сутність макропруденційного регулювання та нагляду як застосування заходів, спрямованих на зменшення негативного впливу системного ризику та ризику циклічності, а також забезпечення стабільного розвитку фінансового сектору. Розглянуто відмінності між макро- та мікропруденційним регулюванням, проаналізовано основні принципи цього виду політики, окреслено завдання макропруденційного регулювання та нагляду, а також інструменти, розроблені експертами "Групи Тридцяти" та рекомендації Комітету з глобальної фінансової стабільності. На основі проведеного дослідження запропоновано можливі варіанти застосування цього виду політики в Україні.

Ключові слова: макропруденційне регулювання та нагляд, системна стабільність, системний ризик, ризик циклічності.

Постановка проблеми. Особливої актуальності сьогодні набуває здійснення макропруденційного регулювання та нагляду з метою забезпечення системної стабільності. Суть цього виду політики полягає у тому, що орган, відповідальний за її розроблення та реалізацію, повинен сприяти формуванню у довгостроковому періоді стабільності фінансового сектору через зменшення негативного впливу системних ризиків і ризиків циклічності.

¹ Наук. керівник: доц. Є.М. Андрушак, канд. екон. наук

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Сутність макропруденційної політики дослідили такі вчені: О. Петрик, В. Міщенко, А. Крилова, І. Артем'єва, Л. Зверук, В. Коваленко, Я. Белінська, С. Циганов, Т. Табакова та ін. В Україні макропруденційне регулювання та нагляд перебувають на початковому етапі впровадження, тому подальші напрацювання у цій сфері є пріоритетними, що й визначає актуальність нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи питання реалізації макропруденційної політики, потрібно згадати світову фінансову кризу 2008-2009 рр., оскільки саме після неї почалося активне обговорення такого типу політики.

Криза 2008-2009 рр. зачепила всі країни, однак країни з перехідною економікою постраждали набагато більше, оскільки не мали дієвих механізмів її подолання. Що ж стосується України, то криза спочатку проявилася у реальному секторі економіки, а вже потім перейшла у фінансовий. Економіка України орієнтована на експорт, а починаючи з 2008 р. відбулося стрімке падіння цін на такі товари та втрата ринків збуту. Наслідком цього стало скорочення виробництва продукції, падіння економічної активності, збільшення кількості безробітних і зменшення ВВП. Але найбільше постраждав саме фінансовий сектор – багато банків збанкрутувало, у багатьох було введено тимчасову адміністрацію. Внаслідок невиваженої кредитної політики зростала частка проблемної заборгованості за кредитами.

Побутувала думка, що забезпечення стабільності в окремій фінансовій установі сприятиме стабільності всієї фінансової системи. Але криза довела, що стійкість кожного банку не гарантує стабільного розвитку всієї банківської системи. Вона виявилася своєрідним каталізатором, який визначив пріоритетність застосування макропруденційного регулювання та нагляду порівняно з традиційними методами. Термін "макропруденційний" уперше з'явився у внутрішніх документах Банку міжнародних розрахунків у 1979 р. [3, с. 17]. Раніше існувало тільки пруденційне регулювання та нагляд, а для того, щоб відрізнити пруденційну політику від макропруденційної, її почали називати мікропруденційною (табл. 1). Проаналізувавши дані цієї таблиці, можемо зробити висновок, що макропруденційне регулювання та нагляд – це комплекс заходів, спрямований на зменшення негативного впливу системного ризику і ризику циклічності, а також покликаний забезпечити стабільний розвиток фінансового сектору.

Основними принципами макропруденційного регулювання є:

- 1) формування державного органу, відповідального за реалізацію макропруденційного регулювання та нагляду;
- 2) використання дієвих пруденційних інструментів;
- 3) забезпечення системної стабільності;
- 4) зменшення негативного впливу системного ризику;
- 5) моніторинг циклічного розвитку фінансової системи.

За окресленими принципами можемо визначити основні завдання макропруденційного регулювання та нагляду:

1. Вдосконалити систему збирання інформації для своєчасного виявлення системного ризику і ризику циклічності;

2. Розробити методіку ідентифікації та виміру системних ризиків на основі використання зазначеної інформації;
3. Виокремити пруденційні інструменти;
4. Визначити методи оцінки ефективності цих інструментів.

Табл. 1. Основні відмінності між макро- та мікропруденційною політикою

Особливість	Макропруденційна політика	Мікропруденційна політика
Мета	Підтримання фінансової стабільності загалом	Запобігання виникненню проблем в окремих фінансових установах
Місія	Зниження витрат, пов'язаних із фінансовою нестабільністю	Захист інтересів вкладників
Модель ризиків у фінансовому секторі	Зовнішні ризики	Внутрішні ризики
Взаємозв'язки та загальні ризики фінансових установ	Ризики та взаємозв'язки фінансових установ є основними	Ризики та взаємозв'язки фінансових установ не враховуються
Підхід щодо пруденційних заходів	Підхід на основі моніторингу системних ризиків фінансового сектору	Підхід на основі моніторингу ризиків окремих банків
Основна спрямованість регулювання та нагляду	1) банки і фінансові інститути великі за розміром та складною структурою, 2) стан фінансового ринку, 3) забезпечення контрциклічності	Захист певних фінансових інститутів

Примітка: розроблено на основі [2, с. 13; 3, с. 17].

У світовій практиці існує три моделі інституційної організації макропруденційного регулювання та нагляду:

- 1) у структурі центрального банку є орган чи комітет, який несе відповідальність за розроблення та реалізацію цієї політики, співпрацює з Правлінням і рішення приймає спільно з ним,
- 2) орган функціонує при центральному банку, але рішення приймає без Правління, тільки з врахуванням рекомендації,
- 3) окремий орган функціонує поза межами центрального банку.

Що стосується України, то потрібно врахувати позитивний досвід високорозвинених країн, але при цьому не забуваючи про специфіку своєї фінансової сфери. Вважаємо, що найефективнішою буде саме перша модель, оскільки НБУ відповідає за реалізацію грошово-кредитної політики, а вона, водночас, у взаємозв'язку з макропруденційною в комплексі забезпечуватиме стабільний розвиток фінансового сектору. Важливим залишається питання підпорядкування та обміну інформацією.

Як зазначає В. Міщенко та А. Крилова, потрібно створити підрозділ фінансової стабільності, який буде самостійним і не входить до складу інших департаментів, що допоможе запобігти можливому негативному впливу мікропруденційного нагляду або відповідних заходів на монетарну політику. З метою подолання перепон в отриманні інформації та впровадженні заходів щодо забезпечення фінансової стабільності, які стосуються інших підрозділів центрального банку, спеціалізований підрозділ фінансової стабільності повинен підпорядковуватися посадовій особі, яка відповідає за всі особливості діяльнос-

ті центрального банку, тобто перебувати під керівництвом голови центрального банку або одного із його заступників. Це забезпечить операційну незалежність підрозділу, його спроможність ефективно здійснювати моніторинг і підтримку фінансової стабільності, а також макропруденційний нагляд [2, с. 15].

Для того, щоб макропруденційна політика була ефективною, потрібно застосовувати дієві інструменти. Експерти "Групи Тридцяти" розробили макропруденційні інструменти, використання яких забезпечить можливість фінансової системи протистояти системним ризикам, але без врахування ризиків циклічності (табл. 2).

Табл. 2. Класифікація інструментів макропруденційної політики за методикою "Групи Тридцяти" [5, с. 91]

Об'єкт регулювання	Інструмент
Кредитна експансія	Динамічний норматив співвідношення обсягу кредитів до вартості застави
Лeverидж	Контрциклічний буфер капіталу Стрес-тестування для оцінювання достатності капіталу Коефіцієнт валового лeverиджу Підвищений коефіцієнт зважування ризику в нормативі достатності капіталу по торговому портфелі цінних паперів
Ліквідність	Додатковий буфер ліквідності Норматив співвідношення довгострокових активів і довгострокових зобов'язань Норматив співвідношення короткострокових активів і короткострокових зобов'язань

Далі розглянемо рекомендації Комітету з глобальної фінансової стабільності щодо використання макропруденційних інструментів, які вже враховують ризик циклічності (табл. 3).

Табл. 3. Класифікація інструментів макропруденційної політики, що рекомендовані Комітетом з глобальної фінансової стабільності [5, с. 92]

Межа нестабільності	Банк	
	Структура балансу	Кредитні вимоги
Фінансовий лeverидж	Норматив достатності капіталу, коефіцієнти зважування ризику, норми резервування на можливі втрати, обмеження на розподіл прибутку, обмеження щодо зростання кредитного портфеля	Обмеження максимального співвідношення суми кредиту та забезпечення по ньому, обмеження максимального співвідношення відсоткових виплат та доходу позичальника, обмеження неспівпадання термінів зобов'язань та вимог
Ризик ліквідності та ринковий ризик	Нормування ліквідності, обмеження щодо валютного кредитування, обмеження неспівпадання термінів вимог і зобов'язань, обмеження валютної позиції	Правила оцінювання вартості фінансових інструментів
Взаємозалежність системних гравців ринку	Ліміти ризику концентрації, додаткові вимоги до капіталу, вимоги до дочірніх структур	

Фінансова система розвивається циклічно – є фази піднесення та спаду. Для того, щоб зменшити негативний вплив на економіку в період спаду, потрібно проводити антикризову політику для згладжування циклічних коливань,

спрямовану на недопущення нарощування банківських капіталів і боргів у період економічного піднесення за допомогою дисконтної політики, кредитів рефінансування; необхідно формувати резерви, які мають діяти контрциклічно. Важливо здійснювати контроль за ліквідністю банків, підвищити вимоги до системних банків.

Ще одним елементом макропруденційного регулювання та нагляду є проведення стрес-тестування не тільки в окремому банку, а загалом по банківській системі, щоб побачити чи вона готова до можливої кризи. Для української фінансової системи, а конкретно для банківського сектору, найкращим варіантом використання макропруденційних інструментів має стати [3]:

- 1) створення динамічних резервів капіталу у разі значного зростання;
- 2) посилення вимог до капіталу для покриття можливих збитків від кредитування, пов'язаного з прийняттям надмірних ризиків;
- 3) створення постійних захисних резервів капіталу;
- 4) запровадження резервних вимог, визначених на основі загальної величини активів в умовах, коли ціни активів на фінансових ринках істотно коливаються;
- 5) підвищення вимог до резервів ліквідних активів за умов доступності фінансування із тим, щоб використати ці резерви у разі виникнення проблем з подальшим фінансуванням.

Треба наголосити на тому, що сама макропруденційна політика не в змозі забезпечити системну стабільність. Важливо її поєднувати з іншими політиками на макрорівні – грошово-кредитною, фінансовою, а також з мікропруденційною.

Висновки. Для реалізації макропруденційної політики на цьому етапі необхідно:

1. Створити орган, що буде на законодавчому рівні відповідальний за проведення макропруденційного регулювання та нагляду.
2. Запропонувати дієві інструменти макропруденційного регулювання та нагляду.
3. Розробити моделі, за допомогою яких можна визначити прояви системного і циклічного ризиків.
4. Вдосконалити систему збирання інформації для моделювання системних ризиків.
5. Здійснювати контроль за системно важливими банками з метою недопущення зростання їх ринкової влади та запровадити додаткові нормативи.

Література

1. Петрик О. Основні аспекти макропруденційної політики в сучасних умовах / О. Петрик // Вісник Національного банку України : наук.-практ. журнал. – 2013. – Вип. 9 (211). – С. 3-5.
2. Міщенко В. Методологічні засади запровадження макропруденційного регулювання та нагляду / В. Міщенко, А. Крилова // Вісник Національного банку України : наук.-практ. журнал. – 2011. – Вип. 3(181). – С. 12-15.
3. Артем'єва І. Динаміка посткризової трансформації в системі забезпечення макрофінансової стабільності / І. Артем'єва // Вісник СевНТУ : зб. наук. праць – Вип. 130/2012. – Сер.: Економіка і фінанси. – Севастополь : Вид-во СевНТУ, 2012. – С. 14-21.
4. Зверук Л. Регулятивні заходи держави в забезпеченні стійкості банківського сектору / Л. Зверук. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://piei.iem.nau.edu.ua/numbers/37/Zveruk.pdf>

5. Коваленко В. Стратегічні напрямки реалізації макропруденційного банківського нагляду і регулювання / В. Коваленко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://dspace.oneu.edu.ua/pui/bitstreamF.pdf>

6. Коваленко В. Макропруденційна політика в контексті формування нової парадигми банківського регулювання та нагляду / В. Коваленко // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова : зб. наук. праць. – Одеса : Вид-во ОНУ. – 2014. – Т. 19, вип. 1/2. – С. 109-113.

7. Белінська Я. Пруденційний нагляд у сучасній монетарній політиці / Я.В. Белінська // Стратегічні пріоритети : науково-аналітичне видання. – 2008. – № 4. – С. 104-114.

8. Циганов С. Фіскальна і монетарна політика – складові забезпечення макрофінансової стабільності національної економіки / С. Циганов, Т. Табакова // Вісник Національного банку України : наук.-практ. журнал. – 2014. – Вип. 5. – С. 34-38.

9. Скаско О.І. Банківський нагляд : підручник / О.І. Скаско, Т.С. Смовженко, М.П. Могильницька та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2011. – 432 с.

10. Банківські операції : підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрушак, Н.Г. Пайтра; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 312 с.

Щуревич О.И. Макропруденциальное регулирование и надзор в современных условиях развития экономики Украины

Определена сущность макропруденциального регулирования и надзора как применение мер, направленных на уменьшение негативного воздействия системного риска и риска цикличности, а также обеспечение устойчивого развития финансового сектора, рассмотрены различия между макро- и микропруденциальным регулированием, проанализированы основные принципы данного вида политики, намечены задачи макропруденциального регулирования и надзора, а также инструменты, разработанные экспертами "Группы Тридцати" и рекомендации Комитета по глобальной финансовой стабильности; на основе проведенного исследования предложены возможные варианты применения данного вида политики в Украине.

Ключевые слова: макропруденциальное регулирование и надзор, системная стабильность, системный риск, риск цикличности.

Shchurvyuch O.I. Macroprudential Regulation and Supervision in the Modern Conditions of the Development of Ukraine's Economy

The essence of macroprudential regulation and supervision as application of measures directed on reduction of the negative influence of system risk and the risk of recurrence and also the provision of sustainable development of the financial sector are defined. Some differences between macro- and microprudential regulation are discussed. The main principles of the given type of policy are concerned. The tasks of the macroprudential regulation and supervision are covered. The instruments developed by the experts of the "Group of Thirty" and recommendation of the Committee of Global Financial Stability are defined. Some possible variants of application of given type of policy in Ukraine are provided.

Key words: macroprudential regulation and supervision, system stability, system risk, risk of recurrence.

УДК 336.711(73):338.124.4 Доц. О.П. Буряк, канд. екон. наук – Львівська КА

КРИЗИ РЕГІОНАЛЬНИХ І НАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ США ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОСТКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ США

Розглянуто питання кризи регіональних і національних банків США та перспективи посткризового розвитку країни. Зазначено, що фінансова криза виявила слабкі місця в банківській системі США і зокрема кожного банку і вплинула на великі фінансові установи, які колись були одними з найпотужніших у світі. З'ясовано, що безпосередніми причинами кризи банку є недовіра наданих ним позик, знецінення інвестицій та

втрати при строкових угодах тощо. Банківська криза була наслідком ризикованих фінансових операцій на ринку нерухомості. А одним із вирішальних показників виникнення кризи регіональних банків були не виправдані та ризиковані операції для фізичних осіб з іпотечних операцій.

Зроблено висновок, що для банківської системи стратегічне антикризове управління повинно бути важливою складовою у банківській діяльності.

Ключові слова: банківська криза, регіональний банк, національний банк, банківська система, фінансові операції, антикризове управління.

Постановка проблеми. Потреба вдосконалення світової фінансової інфраструктури, засад банківської діяльності, а також систем і механізмів державного управління є актуальними питаннями на сучасному етапі. Особливо це стосується банківської системи, яка відіграє важливу роль у функціонуванні економіки будь-якої країни.

Банківські кризи супроводжують ринкову економіку впродовж всього періоду її існування, однак на сьогодні не знайдено універсального методу, який би запобігав банківським кризам. Незважаючи на наявність систем банківського контролю та нагляду, банківські кризи продовжують розгортатися у національних економіках світових держав. Тому дослідження чинників, які створюють передумови наростання негативних тенденцій у банківському секторі, з'ясування причин сучасних банківських криз, наслідків та досвіду їх подолання, є необхідним для розроблення програм антикризового регулювання банківської діяльності.

Особливої уваги в цьому питанні заслуговує досвід США, оскільки Сполучені Штати мають значний досвід у подоланні таких глобальних криз, як Велика депресія 30-х років та економічна криза 70-х років ХХ ст., і де антикризова політика має комплексний характер.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання, які стосуються криз регіональних і національних банків США та перспектив посткризового розвитку країни, досліджували такі вчені, як: О. Барановський [1], І.В. Бураковський [2], О.В. Плотніков [2], М. Равреба [3], С.К. Реверчук [4] та ін.

Мета роботи – дослідити кризи регіональних і національних банків США та перспективи посткризового розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. Безпосередніми причинами кризи банку є недовіра наданих ним позик, знецінення інвестицій та втрати при строкових угодах тощо. Ці явища з боку активів майже завжди збігаються з кризовими процесами на боці пасивів, найважливішим з яких є вплив депозитів. Для детальнішого розгляду питання кризи регіональних банків США у 2007-2009 рр. доцільно звернутися до історії банківських криз в минулому.

Хвилі банківських криз часто супроводжують загальні економічні кризи та посилюють їх. Але разом з цим банківські кризи можуть мати більш-менш самостійний характер. До світової кризи 1929-1933 рр. банківські кризи були характерними для США. А за період 1800-1933 рр. було 14 банківських криз, при цьому відбувалося масове припинення банками повернення вкладів.

Банківські кризи у США відіграли важливу роль у трьох фундаментальних реформах банківської системи, а саме:

- створення Федеральної Резервної Системи (1913 р.);